

Jaarverslag NEC-E 2014

*Vastgesteld in de vergadering van het
Algemeen Bestuur d.d. 17 maart 2015*

Inhoud

1. Organisatie en missie	3
2. Activiteiten themagroepen NEC-E.....	5
2.1 Vroegtijdige signalering.....	5
2.2 Modelleren dispersie en populatieontwikkeling.....	5
2.3 Invasiviteit en invasibiliteit.....	6
2.4 Risicoanalyse exoten	6
2.5 Perceptie en communicatie.....	7
2.6 Innovatieve beheerstrategieën	8
3. Producten	10
Bijlage 1. Samenstelling NEC-E bestuur en voorzitters themagroepen	11
Bijlage 2. Publicaties 2014.....	12
Bijlage 3. Media-aandacht 2014	16
Bijlage 4. Lezingen en presentaties 2014.....	18

1. Organisatie en missie

Aanleiding

De snelheid waarmee exoten (uitheemse planten- en diersoorten) het land binnen komen neemt steeds meer toe. De meeste exoten hebben relatief weinig effect op onze leefomgeving en sommige soorten hebben ook positieve effecten. Circa tien percent van de eenmaal gevestigde exoten heeft echter verstrekende negatieve gevolgen voor biodiversiteit, ecosystemen, volksgezondheid, veiligheid of economie. Vooral deze laatste groep krijgt steeds meer aandacht in beleid en beheer. Als gevolg worden steeds vaker preventie- en bestrijdingsmaatregelen genomen. Er zijn echter verschillende knelpunten die dat tot een lastige klus maken.

De kennis van de effecten en verspreidingscapaciteiten van exoten is vaak beperkt en anekdotisch van aard, waardoor risico's moeilijk accuraat zijn in te schatten. Bestrijding van exoten vereist nog vaak ingrijpende maatregelen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor mens en natuur.

Regelmatig stuiten deze ingrepen op maatschappelijke weerstand. Een belangrijk knelpunt is dat veel invasieve exoten al wijd verspreid zijn en vrijwel niet meer uit te roeien zijn. Dat aantal neemt op dit moment alleen maar toe doordat nieuwe soorten binnen blijven komen door klimaatverandering en de toenemende globalisering van handel, transport en toerisme. Om deze knelpunten van het exotenbeleid en -beheer op te lossen zijn innovatieve en kosteneffectieve beheersmaatregelen nodig.

Missie

Het doel van het Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E) is om kennis te ontwikkelen voor innovatieve beheerstrategieën van invasieve exoten. Daarbij is aandacht voor zowel soort- en ecosysteemgerichte beheersmaatregelen in water- en natuurgebieden om ongewenste effecten van invasieve exoten te voorkomen, evenals voor de maatschappelijke aspecten daarvan. Hiervoor wordt een wetenschappelijk valide kennisbasis ontwikkeld voor preventie van introductie en verspreiding, (vroegtijdige) signalering, effectvoorspelling, risicoanalyse en -percepties en duurzaam beheer van potentieel invasieve exoten. De opgedane kennis en ervaring worden verspreid via onder andere onderwijs, publicaties, symposia en websites.

Kwaliteiten van het NEC-E

Het kenniscentrum heeft een lange onderzoekstraditie opgebouwd op het gebied van invasieve exoten. Deze omvat vele soorten, soortgroepen en typen ecosystemen. Daartoe bezit het centrum hoogwaardige faciliteiten voor het verrichten van geavanceerde laboratorium analyses van fysisch-chemische parameters tot DNA, experimenteel onderzoek, veldstudies, modellering en voorspelling van inrichting- en beheersscenario's. De partners van het centrum hebben langjarige expertise van vroegtijdige probleemsigalering tot specialistische en interdisciplinaire kennis voor beheer van soorten en ecosystemen. Deze komt voort uit soort- en ecosysteemgerichte studies evenals fundamenteel en praktijkgericht onderzoek. Tevens is er binnen het kenniscentrum expertise gericht op de sociale en maatschappelijke aspecten van exoten en beheer. Het NEC-E is actief in een groot (inter)nationaal netwerk van waarnemers, onderzoekers, beleidsmakers, en water- en natuurbeheerders. Daardoor kunnen zij snel nieuwe exoten en bijkomende problemen signaleren en kan nieuwe kennis en ervaring efficiënt en snel in de praktijk worden gebracht.

Samenwerking in NEC-E

- Radboud Universiteit, Institute for Water and Wetland Research (afdelingen Milieukunde, Dierecologie en -Ecofysiologie, Aquatische ecologie & Milieubiologie en Plantenecologie) en Institute for Science, Innovation and Society (afdelingen Filosofie & Wetenschapsstudies en Sustainable Management of Resources);
- Natuurplaza (Stichting Bargerveen, Natuurbalans-Limes Divergens BV, RAVON, Sovon, FLORON, Zoogdiervereniging).

Organisatie

De activiteiten van het NEC-E worden aangestuurd door een algemeen bestuur (AB) waarin vertegenwoordigers van alle partners zitting hebben. Het AB vergadert circa zes keer per jaar. Voor de voorbereiding van de vergaderingen en de externe vertegenwoordiging heeft het AB een dagelijks bestuur gekozen. Daarnaast zijn voor de acquisitie en formulering van projecten en de uitvoering van activiteiten zes themagroepen ingesteld:

1. Vroegtijdige signalering
2. Modelleren dispersie en populatieontwikkeling
3. Invasiviteit en invasibiliteit
4. Risicoanalyse exoten
5. Perceptie en communicatie
6. Innovatieve beheerstrategieën

Voor de samenstelling van het dagelijks en algemeen bestuur en de themagroepen wordt verwezen naar bijlage 1. De activiteiten van de themagroepen zijn uitvoerig beschreven in hoofdstuk 2.

2. Activiteiten themagroepen NEC-E

2.1 Vroegtijdige signalering

De partners binnen de themagroep 'Vroegtijdige signalering, historische verspreiding, vectoren, monitoring en innovatieve detectiemethoden' hebben in wisselende samenstellingen met elkaar of afzonderlijk en soms ook in samenwerking met externe partijen, een breed scala aan projecten en activiteiten uitgevoerd. Hieronder wordt een beknopt overzicht gegeven van de activiteiten en resultaten van de themagroep:

- Er is veel aandacht besteed aan het betrekken en informeren van zowel het grote publiek als meer ingevoerde waarnemers en terreinbeheerders. Dit gebeurt met name via het Signaleringsproject Exoten en de daaraan gekoppelde nieuwsbrief Kijk op Exoten, waarin veel NEC-E partners bijdragen publiceerden. Binnen het Signaleringsproject wordt ook (laagdrempelig) informatiemateriaal ontwikkeld, zoals herkenningsskaarten van lastiger te herkennen exoten en soortbesprekingen voor websites.
- Diverse partners hebben deelgenomen aan de workshop van de NVWA in het kader van de nieuwe EU-exotenregelgeving, waarbij vanuit deze themagroep met name de specifieke workshops over Early Detection en Rapid Response van belang waren. Tijdens deze dag is door ons veel concrete input gegeven.
- Om voorbereid te zijn op invasieve exoten die de komende jaren wellicht in Nederland op zullen duiken, is door NEC-E een zogenaamde horizonscan uitgevoerd; een ultieme vorm van "early warning" (zie ook ad 2.4).
- Na de ontdekking van de schimmel die verantwoordelijk is voor de massale sterfte van vuursalamanders (gepubliceerd in PNAS, 2013) is in 2014 in het toonaangevende wetenschappelijke tijdschrift Science gepubliceerd over de herkomst van deze schimmel (Oost-Azië), de pathways en de potentieel grote bedreiging die deze vormt voor de meeste Europese en Amerikaanse salamandersoorten. Aan de resultaten van dit onderzoek is in veel vaktijdschriften en media aandacht gegeven.
- Het opstellen van een breed toepasbare review over environmental DNA als innovatieve detectiemethode door RAVON in samenwerking met haar Franse en Deense partners. Er zijn inmiddels veel projecten met deze methodiek uitgevoerd, die deels ook gericht zijn op exoten.
- Early Warning, inventarisatie en/of bestrijding van onder meer Ambrosiasoorten, aquatische planten (met name vanuit Convenant Waterplanten), exotische vissen in de grote rivieren, Aziatische modderkruiper, Amerikaanse brulkikker, Italiaanse kamsalamander en muntjak.
- De Zoogdiervereniging volgde de muntjakwaarnemingen via waarneming.nl en telmee.nl op de voet. Zo nodig werd aanvullende informatie bij waarnemers opgevraagd. Dit resulteerde in een eerste documentatie van een aanrijding tussen auto en muntjak met economische schade.
- FLORON signaleert jaarlijks de nieuw in Nederland verwilderende exotische planten. In 2014 gaat het om enige tientallen soorten. Dit zijn planten die niet alleen gevonden zijn in de Nederlandse natuur, maar zich daar ook handhaven en vermeerderen. Dat oordeel kan soms pas enige jaren na de eerste ontdekking van de plant in Nederland worden gegeven.

2.2 Modelleren dispersie en populatieontwikkeling

Vanuit de themagroep 'Modelleren dispersie en populatieontwikkeling van invasieve soorten' is het artikel "Identifying drivers of Pumpkinseed sunfish invasiveness using population models" verschenen in het wetenschappelijke tijdschrift Aquatic Invasions. Verder wordt in toenemende mate samengewerkt tussen de RU-IWWR groepen Dierecologie en Plantenecologie en Natuurplaza-partners aan het modelleren van dispersie en populatiedynamiek van in Nederland voorkomende (invasieve) soorten. Bij een van de eerste NEC-E meetings in 2015 zal een presentatie gegeven

worden over hoe zwaartekracht-modellen gebruikt kunnen worden bij het bestuderen van de verspreiding van invasieve soorten.

2.3 Invasiviteit en invasibiliteit

De themagroep Invasiviteit en invasibiliteit houdt zich bezig met de vraag door welke factoren het invasieve karakter van uitheemse soorten enerzijds en de gevoeligheid van ecosystemen voor invasies anderzijds worden bepaald. Beantwoording van deze vragen biedt nieuwe mogelijkheden voor bestrijding, controle en preventie van invasies. Daardoor heeft het werkveld van deze themagroep overlap met de themagroep Innovatieve beheersmaatregelen.

In 2014 heeft de themagroep een notitie geschreven om binnen de NEC-E het onderwerp van Invasiviteit en invasibiliteit op de kaart te zetten. Naar aanleiding hiervan is een presentatie gegeven waarbij ook de afdeling Ecologie was uitgenodigd. De intentie is om hierover in de loop van 2015 een Nederlandstalig artikel te schrijven met de titel "Uitdagingen voor systeemgericht exotenbeheer". Tevens is een voorstel geschreven voor onderzoek naar de sturende factoren bij invasies van watercrassula, de vertaling daarvan naar beheersmaatregelen en uitvoering en monitoring van deze maatregelen in een aantal voorbeeldgebieden. De financiering van het onderzoek begint vorm te krijgen met toezeggingen voor cofinanciering vanuit terreinbeheerders, het programma O+BN en de NVWA. Begin 2015 hopen we de financiering rond te krijgen met een bijdrage van provincie Noord-Brabant. Voor de ecologie en het beheer van Grijs Kronkelsteeltje wordt gewerkt aan een vergelijkbaar traject.

Begin 2014 zijn in het Mastbos 800 snoeken uitgezet ter bestrijding van invasieve zonnebaars-populaties. In november heeft de eerste evaluatie plaatsgevonden. De snoeken blijken flink huisgehouden te hebben onder de zonnebaarzen. Tijdens bemonsteringen met fuiken zijn slechts enkele tientallen zonnebaarzen aangetroffen op plekken waar een jaar eerder duizenden dieren werden gevangen. De resultaten zijn naar buiten gebracht via natuurbericht.nl en de VARA radio- en TV programma's Vroege Vogels.

2.4 Risicoanalyse exoten

Risicoanalyse van exoten speelt een belangrijke rol bij de onderbouwing van beleid en beheersmaatregelen. De themagroep is gericht op 1) de wetenschappelijke theorievorming en ontwikkeling van methoden voor risicobeoordeling, 2) het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar de risico's van exoten onder heersende milieuomstandigheden en klimaatverandering, en 3) de uitvoering van risicobeoordeling (van horizonsscanning tot uitgebreide formele risicoanalyses).

Vanuit de themagroep zijn afgelopen jaar weer enkele projecten uitgevoerd voor de risicoanalyse van exoten in Nederland, zoals de uitheemse *Egeria* (*Egeria densa*) (Koopman et al., 2014), uitheemse slangen (Bugter et al., 2014) en de Gifsumak *Toxicodendron radicans* (Odó et al., in prep.). Tevens zijn de risico's van een tiental exotische vissoorten en hun hybriden geanalyseerd (Schiphouwer et al., 2014). Het betreft exotische vissoorten die ingevolge de gewijzigde Visserijwet door visrechthouders kunnen worden uitgezet in de Nederlandse binnenwateren. Voor de onderbouwing van risicoanalyses worden door het NEC-E meestal uitgebreide Engelstalige kennisdocumenten opgesteld, waarin alle beschikbare (inter)nationale kennis over de betreffende soort wordt samengevat en geanalyseerd. Alle risicoanalyses doorlopen altijd een formele inspraakprocedure die door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit wordt georganiseerd. Wij constateren dat de resultaten van zowel de risicoanalyses als de kennisdocumenten in toenemende

mate worden gebruikt door wetenschappers en natuur- en waterbeheerders in binnen- en buitenland.

Daarnaast is een horizonscanning van potentiële nieuwe invasieve exoten voor Nederland uitgevoerd (Matthews et al., 2014). In dit project is door alle NEC-E partners informatie over de risico's van meer dan 1000 soorten exoten verzameld. Voor circa 100 risicovolle soorten is een gedetailleerde risicoscanning uitgevoerd en database ontwikkeld met informatie over de herkomstgebieden, introductieroutes en vectoren voor dispersie en risicoclassificaties van diverse effectcategorieën.

De resultaten over het lopende onderzoek naar de ecologische risico's van exoten zijn door de betrokken onderzoekers op enkele grote (inter)nationale conferenties gepresenteerd, onder andere de BENELUX conference on Invasive species (Ghent), Annual meeting of the German Society of Limnology (Magdeburg), SETAC Europe 24th Annual Meeting (Basel) en International Conference on Environmental Systems Research (Kuala Lumpur) (bijlage 4). Tevens zijn diverse wetenschappelijke publicaties hierover afgerond en in voorbereiding (zie onder andere bijlage 2).

Vanuit Sovon zijn inhoudelijke bijdragen geleverd aan de COST-actie ParrotNet (European network on invasive parakeets (ParrotNet): understanding invasion dynamics and forecasting risks to agriculture and society). Daarbij is onder andere aandacht besteed aan de ruimtelijke analyse en visualisatie van de verspreiding en dichtheden van de Halsbandparkiet in Nederland.

Eind 2014 zijn vanuit de themagroep weer enkele nieuwe extern gefinancierde projecten verworven en opgestart. Hierin worden onder andere horizonscans uitgevoerd van de uitheemse balsemien soorten en energiegewassen die in toenemende mate worden geteeld voor de opwekking van energie of productie van biobrandstoffen in Nederland.

Tenslotte is in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit gestart met een project voor de selectie van exoten die in aanmerking komen voor plaatsing op de lijst van invasieve exoten ingevolge de nieuwe verordening voor preventie en beheer van invasieve exoten van de Europese Unie. In het kader van dit project worden de risico's, introductieroutes en beheeropties van circa 150 exoten beoordeeld door deskundigen. Het project moet valide (ecologische) argumenten opleveren voor het opnemen van exoten op de lijst van exoten die door de Nederlandse overheid wordt voorgedragen bij de Europese Commissie. Het project EU soortselectie wordt uitgevoerd door alle betrokken NEC-E partners in samenwerking met talrijke externe specialisten.

2.5 Perceptie en communicatie

Er zijn veel uiteenlopende visies op hoe we met exoten moeten omgaan en welke plaats zij innemen in de natuur. Een aantal soorten heeft veel media-aandacht gekregen, zoals de huiskraai, brulkikker en het damhert. Daaruit blijkt dat de publieke opinie niet altijd overeenkomt met de beoogde maatregelen voor die soort. Bestrijding van exoten kan stuiten op onbegrip en leiden tot maatschappelijke onrust. Voor preventieve maatregelen is soms weinig begrip omdat er nog geen negatieve effecten waargenomen zijn, en men er de noodzaak niet van inziet. De aanstaande Europese regelgeving zet sterk in op handelsverboden, vroegtijdige signalering en snelle eliminatie van soorten. De effectiviteit van deze beheermaatregelen wordt mede bepaald door maatschappelijk draagvlak en publieke participatie. Dit vraagt nadrukkelijk om sociaalwetenschappelijke kennis op het gebied van publieke percepties, (risico)communicatie en beleidsevaluaties, de belangrijke thema's binnen deze themagroep.

Gezien de hoge mate van samenwerking is in 2014 is besloten om de NEC-E themagroepen 'perceptie risico's en maatregelen' en 'communicatie, voorlichting en kennisdisseminatie' samen te voegen tot

de themagroep is 'perceptie en communicatie'. In deze groep zijn nu alle partners van NEC-E vertegenwoordigd.

In de nieuwe themagroep 'Perceptie en communicatie' staan percepties van verschillende betrokken groepen in de omgang met exoten, en de communicatie met deze groepen centraal. Dit omvat zowel onderzoek naar (publieke) percepties van natuur, exoten en beheermaatregelen, als evaluaties van de effectiviteit van risico-communicatie, publieksvoorlichting en kennisdisseminatie. De doelgroepen hiervoor zijn divers en omvatten vrijwilligers, breder publiek en beheerders. Daarnaast zijn de overheid, onderwijsinstanties, natuureducatiecentra belangrijke partners. De focus wordt nadrukkelijk gelegd op het belang om percepties en communicatie integraal mee te nemen in beheermaatregelen van exoten.

In 2014 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Eind 2014 is een Twitteraccount voor NEC-E aangemaakt. Drie leden van themagroep 5 zullen vanaf 2015 op weekdagen via dit kanaal informatie over exoten en het NEC-E gaan verspreiden.
- Er is een offerte ingediend bij de NVWA voor een inventarisatie van educatiemateriaal over exoten op mbo en hbo groenscholen (in samenwerking met het Milieu Educatie Centrum uit Nijmegen). Deze is eind 2014 goedgekeurd en dit onderzoek gaat in 2015 van start.
- Op 24 november heeft Laura Verbrugge haar proefschrift 'Going Global: perceiving, assessing and managing biological invasions' verdedigd. Dit heeft de nodige publiciteit gekregen (radio en kranten).

Het komend jaar gaan we van start met het inventariseren van eliminatie- en beheerprojecten waarin (het gebrek aan) maatschappelijk draagvlak, risicopercepties en -communicatie een bepalende rol hebben gespeeld. Het doel is om meer inzicht krijgen in succes- en faalfactoren bij communiceren over exoten bij exotenbeheer. Bij voldoende casuïstiek kan dit tevens de basis vormen voor een nieuw projectvoorstel.

2.6 Innovatieve beheerstrategieën

De themagroep Innovatieve beheerstrategieën heeft zich vooral bezig gehouden met de uitvoering van een studie 'effectief beheer van invasieve aquatische gewervelden' voor de NVWA. Deze studie vormt een praktische handleiding voor beheerders. Het concept-rapport is eind december aangeleverd aan de NVWA. Een belangrijk conclusie is dat er een grote behoefte is om zowel van klassieke als van innovatieve beheerstrategieën meer inzicht te krijgen in de effectiviteit waarmee ze kunnen worden ingezet om invasieve soorten in het veld te elimineren dan wel te beheersen. Aan de hand van enkele pilots zou meer expertise opgebouwd dienen te worden over kosten, vereiste investering in metingen, efficiëntie, maatschappelijke acceptatie. Dit heeft inmiddels geleid tot een vervolproject: 'opdracht voor opzetten van onderzoek ter evaluatie van bestrijdingsmethoden voor aquatische gewervelden'. Hiervoor wordt momenteel een offerte opgesteld. In het kader van dit project wordt een voorstel opgesteld voor de uitvoering van een aantal experimenten in het veld om bovenbeschreven kennislacunes op te lossen. Tevens wordt binnen dit project cofinanciering georganiseerd voor de uitvoering van deze experimenten. De rapportage van dit project dient als offerte voor de aanbesteding van het geformuleerde onderzoek. Bij de uitvoering van dit project zijn de Stichting Bargerveen, Natuurbalans-Limes Divergens BV, stichting RAVON en de Radboud Universiteit betrokken.

Vanuit de themagroep (Stichting Bargerveen en Radboud Universiteit) is een bijdrage geleverd aan de inhoudelijke en didactische ontwikkeling van een Engelstalig computerspel Ecosim over de vroegtijdige signalering, monitoring en beheer van de invasieve zonnebaars ('serious gaming'). Ecosim is ontwikkeld door Crossbill Guides Foundation in opdracht van de NVWA. De zonnebaars

versie van Ecosim wordt gebruikt in onderwijsprogramma's van de Radboud Universiteit en Leiden Universteit.

Voorts is een subsidieaanvraag geschreven voor onderzoek en bestrijding van watercrassula. Dit project is gericht op innovatieve methoden om de beschikbaarheid van plantenvoedingsstoffen te manipuleren en concurrentiekracht van inheemse soorten te benutten om watercrassula te bestrijden. De aanvraag is ingediend door een consortium van Stichting Bargerveen, B-Ware, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. De resultaten van het onderzoek zullen internationaal onder de vlag van het NEC-E en in samenwerking met afdeling Milieukunde worden gepubliceerd.

Een samenwerking van Sovon, Stichting Bargerveen en Natuurmonumenten heeft getracht financiering te vinden om dominantie van Canadese ganzen te bestrijden via ingrepen in het landschap. Dit is helaas nog niet gelukt, deels door politieke redenen. Als de tijd rijp is zal dit plan weer van de plank worden gehaald.

3. Producten

Tabel 4.1. geeft een kwantitatief overzicht van de NEC-E producten die zijn gerealiseerd in 2014. Voor lijsten van publicaties wordt verwezen naar Bijlage 2. Belangrijke mijlpalen zijn de afronding van een proefschrift over de perceptie, beoordeling en beheer van biologische invasies (Verbrugge et al., 2014) en de bijdragen aan een artikel in het toonaangevende wetenschappelijke tijdschrift Science over de introductie van een nieuwe exotische chitride schimmel en de risico's daarvan voor salamanders (Martel et al., 2014). De aandacht van radio, TV en dagbladen voor de onderzoeksresultaten en adviezen van het NEC-E is afgelopen jaar sterk toegenomen (Bijlage 3). Steeds meer media benaderen NEC-E organisaties voor bijdragen aan nieuwsitems over (invasieve) exoten. Voorts worden veel verzoeken voor lezingen en presentaties ontvangen (Bijlage 4). Mede door een forse toename van lezingen en mediaberichten neemt de naambekendheid van het NEC-E en kennisdisseminatie bij beheerders, beleidsmakers, onderzoekers en het brede publiek toe.

Tabel 4.1. Kengetallen over de productiviteit van het NEC-E.

Producten	2012	2013	2014
Proefschriften	0	0	1
Peer reviewed artikelen in wetenschappelijke tijdschriften	9	12	11
Vakpublicaties	13	8	22
Rapporten	25	12	20
Lezingen	8	11	26
Media-aandacht	8	11	34

Bijlage 1. Samenstelling NEC-E bestuur en voorzitters themagroepen

Dagelijks Bestuur

Voorzitter:	Rob Leuven (Radboud Universiteit-IWWR)
Co-voorzitter/Penningmeester:	Ella de Hullu (Stichting Bargerveen)
Secretaris:	Hans Hollander (Bureau van de Zoogdiervereniging)

Algemeen Bestuur

Leden:

- Baudewijn Odé
- Ben Crombaghs
- Raymond Creemers
- Frank Spikmans
- Jeroen van Delft
- Riyan van den Born
- Laura Verbrugge
- Rob Leuven
- Leon Lamers
- Eelke Jongejans
- Rob Lenders
- Adrienne Lemaire / André van Kleunen
- Chris van Turnhout
- Hein van Kleef
- Ella de Hullu
- Hans Hollander

Organisatie:

FLORON
Natuurbalans-Limes Divergens BV
RAVON
RAVON
RAVON
RU-ISIS
RU-ISIS
RU-IWWR
RU-IWWR
RU-IWWR
RU-IWWR
Sovon
Sovon
Stichting Bargerveen
Stichting Bargerveen
Bureau van de Zoogdiervereniging

Voorzitters themagroepen

1. Vroegtijdige signalering:	Jeroen van Delft (RAVON)
2. Modelleren dispersie en populatie-ontwikkeling:	Eelke Jongejans (RU-IWWR)
3. Invasiviteit en invasibiliteit:	Hein van Kleef (Stichting Bargerveen)
4. Risicoanalyse exoten:	Rob Leuven (RU-IWWR)
5. Perceptie en communicatie:	Laura Verbrugge en Riyan van den Born (RU-ISIS)
6. Innovatieve beheerstrategieën:	Ben Crombaghs (Natuurbalans)

Bijlage 2. Publicaties 2014

Proefschriften

Verbrugge, L.N.H., 2014. Going global: Perceiving, assessing and managing biological invasions. PhD-thesis, Radboud University Nijmegen.

Algemeen

Jongejans E., O. Skarpaas, M.J. Ferrari, E.S. Long, J.T. Dauer, C.M. Schwarz, E.S.J. Ruschert, R. Jabbour, D.A. Mortensen, S.A. Isard, D.A. Lieb, Z. Sezen, A.G. Hulting & K. Shea, 2014. A unifying gravity framework for dispersal. *Theoretical Ecology* (in press).

Van der Velde, G., 2014. Water space invaders: hoe exotische soorten onze wateren binnendringen. De tiende van Itersonlezing. *Papyrus* 2014-2: 4-7.

Amfibieën en reptielen

Bugter, R.J.F., S. van de Koppel, R.C.M. Creemers, A.J. Griffioen & F.G.W.A. Ottburg, 2014. Uitheemse slangen in Nederland. Een analyse van de kans op introductie, vestiging, uitbreiding en schade. Alterra, Natuurbalans-Limes Divergens en RAVON in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit.

Crombaghs B.H.J.M. & B. Niemeijer, 2014. De brulkikker in Baarlo. Eliminatie van een populatie brulkikkers *Lithobates catesbeianus* in een particuliere parktuin in Baarlo. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van & J.E. Herder, 2014. Analyse eDNA Italiaanse kamsalamander 2013. Stichting RAVON i.o.v. De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, Bureau Risicobeoordeling & onderzoeksprogrammering, Team Invasieve Exoten.

Delft, J.J.C.W. van & R.C.M. Creemers, 2014. Early Warning System en effectmonitoring Amerikaanse brulkikker in Baarlo en Noord-Brabant, 2014. Stichting RAVON i.o.v. De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, Team Invasieve Exoten en WUR, Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek – Alterra, Team Spatial Knowledge Systems.

Martel, A., M. Blooi, C. Adriaensen, P. Van Rooij, W. Beukema, M. C. Fisher, R. A. Farrer, B. R. Schmidt, U. Tobler, K. Goka, K. R. Lips, C. Muletz, K. R. Zamudio, J. Bosch, S. Lotters, E. Wombwell, T. W. J. Garner, A. A. Cunningham, A. Spitzen-van der Sluijs, S. Salvidio, R. Ducatelle, K. Nishikawa, T. T. Nguyen, J. E. Kolby, I. Van Bocxlaer, F. Bossuyt & F. Pasmans. Recent introduction of a chytrid fungus endangers Western Palearctic salamanders. *Science*, 2014; 346 (6209): 630 DOI: 10.1126/science.1258268.

Spitzen-van der Sluijs, A., J. van Delft, W. Bosman & J. Herder, 2014. Collaboration for conservation succes in the Netherlands. *FrogLog* 22(1): 25-27.

Ongewervelden

Bij de Vaate, A., G. van der Velde, R.S.E.W. Leuven & K.C.M. Heiler, 2014. Spread of the quagga mussel, *Dreissena rostriformis bugensis*, in Western Europe. In: Nalepa T.F & D.W. Schloesser (Eds). *Quagga and Zebra Mussels: Biology, Impacts, and Control*. Second Edition CRC Press, Taylor & Francis Group. Boca Raton, FL. p. 83-92.

Collas, F.P.L., K.R. Koopman, A.J. Hendriks, L.N.H. Verbrugge, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven, 2014. Effects of desiccation on native and non-native molluscs in rivers. *Freshwater Biology* 59(1): 41-55.

Leuven, R.S.E.W., F.P.L. Collas, K.R. Koopman, J. Matthews & G. van der Velde, 2014. Mass mortality of invasive zebra and quagga mussels by desiccation during severe winter conditions. *Aquatic Invasions* 9(3): 243-252.

- Matthews, J., G. van der Velde, A. bij de Vaate, F.P.L. Collas, K.R. Koopman & R.S.E.W. Leuven, 2014. Rapid range expansion of the invasive quagga mussel in relation to zebra mussel presence in The Netherlands and Western Europe. *Biological Invasions* 16(1): 23-42.
- Van der Gaag, M., G. van der Velde, S. Wijnhoven & S. Rajagopal, 2014. Temperature dependent larval occurrence and spat settlement of the invasive brackish water bivalve *Mytilopsis leucophaeata* (Conrad, 1831) (Dreissenidae). *Journal of Sea Research* 87: 30-34.
- Van der Velde, G., P.F. Klok & S.M.A. Keulen 2014. De Gekielde loofslak (*Hygromia cinctella*) in Limburg: niet in Gennep maar in Bergen. *Spirula - Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging* 396: 12.

Planten

- Jongejans, E., E.J. Silverman, O. Skarpaas & K. Shea, 2014. Post-dispersal seed removal of *Carduus nutans* and *C. acanthoides* by insects and small mammals. *Ecological Research* (in press).
- Marchetto, K.M., K. Shea, D. Kelly, R. Groenteman, R. Sezen & E. Jongejans, 2014. Unrecognized impact of a biocontrol agent on the spread rate of an invasive thistle. *Ecological Applications*. 24:1178-1187.
- Matthews, J., K.R. Koopman, R. Beringen, B. Odé, R. Pot, G. van der Velde, J.L.C.H. van Valkenburg & R.S.E.W. Leuven, 2014. Knowledge document for risk analysis of the non-native Brazilian waterweed (*Egeria densa*) in the Netherlands. *Reports Environmental Science* 468. Radboud University, Nijmegen. 61 p.
- Verbrugge, L.N.H., R.S.E.W. Leuven, J.L.C.H. van Valkenburg & R.J.G. van den Born, 2014. Evaluating stakeholder awareness and involvement in risk prevention of aquatic invasive plant species by a national code of conduct. *Aquatic Invasions* 9(3): 369-381.

Vissen

- Dorenbosch, M., N. van Kessel, J. Kranenbarg, F. Spikmans, W.C.E.P. Verberk & R.S.E.W. Leuven, 2014. Het belang van nieuwe uiterwaardwateren als kraamkamer voor riviervissen (The nursery function of newly constructed and restored floodplain habitats for juvenile riverine fish). *De Levende Natuur* 115/3: 110-115 (with English summary).
- Van Lieshout, S.H.J., F. Spikmans, H.J.M. Op den Camp, T.A. van Alen & G. van der Velde, 2014. Native fish species susceptible for infection with *Sphaerothecum destruens* carried by invasive *Pseudorasbora parva* in Dutch waters. Internship report RAVON, Radboud University Nijmegen, Institute for Water and Wetland Research, Department of Animal Ecology and Ecophysiology & Department of Microbiology.
- Schiphouwer, M.E., N. van Kessel, J. Matthews, R.S.E.W. Leuven, S. van de Koppel, J. Kranenbarg, O.L.M. Haenen, H.J.R. Lenders, L.A.J. Nagelkerke, G. van der Velde, B.H.J.M. Crombaghs & R. Zollinger, 2014. Risk analysis of exotic fish species included in the Dutch Fisheries Act and their hybrids. *Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E)*, Nijmegen.
- Van Kessel, N., M. Dorenbosch, J. Kranenbarg, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven, 2014. Invasieve grondels in de grote rivieren en hun effect op de beschermde Rivierdonderpad (Colonisation of Dutch large rivers by invasive non-native gobiids and their impact on native Bullhead). *De Levende Natuur* 115/3: 122-128 (with English summary).
- Van Kleef, H.H. & E. Jongejans, 2014. Identifying drivers of pumpkinseed invasiveness using population models. *Aquatic Invasions* 9(3): 315-326.

Vogels

- Deuzeman S. & R. Slaterus, 2014. Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland. *Sovon-rapport 2014/36*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Klaassen O., 2014. Halsbandparkieten in Nederland in de winter van 2013/14. *Verslag van slaapplaatstellingen*. *Sovon-rapport 2014/16*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Lemaire A., 2014. Aantalsontwikkeling en verspreiding van Heilige Ibis. *Sovon-rapport 2014/25*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

- Lemaire A. & A. van Kleunen, 2014. Risk assessment of Mandarin Duck in the Netherlands. Sovon-rapport 2014/15. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Van Kleunen A., C. Kampichler & H.Sierdsema, 2014. De verspreiding van Halsbandparkiet en in het wild voorkomende papegaaiaachtigen (Psittaciformes) in Nederland. Sovon-rapport 2014/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Zoogdieren

- Dijkstra, V., B-J. Bultink, R. Janssen, R. Snijders & M. La Haye, 2014. Monitoring Pallas' eekhoorn 2014. Onderzoek aan de hand van vraatsporen. Rapport 2014.17. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Driessen, C., 2014. Veldproef muskusratten | Pilot zenderonderzoek. 2014.15 Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Hollander, H., 2014. Vormt de muntjak een risico? Situatie van een invasieve exoot in de Lage Landen. Zoogdier 25(1): 3-5.
- Nelissen, S.M.V., 2014. Red squirrels (*Sciurus vulgaris*) and Siberian chipmunks (*Tamias sibiricus*) in Tilburg, the Netherlands. Internship report 2014.009. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Westbroek, S. 2014. The positive list and other policy measures that affect trade in- and possession of exotic mammals in the Netherlands: Stakeholder perceptions and recommendations. Zoogdierverseniging-rapport 2014.033. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Westbroek, S. 2014 Exotic mammals in trade and captivity in the Netherlands: Risks of establishment as a precursor to invasiveness. Zoogdierverseniging-rapport 2014.032. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Abstracts

- Collas, F.P.L., K.R. Koopman, G. van der Velde, R.S.E.W. Leuven, 2014. Effects of desiccation on native and non-native mollusc species in the rivers Rhine and Meuse. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 45.
- Gabel, F., R.S.E.W. Leuven, G. van der Velde & W.C.E.P. Verberk, 2014. Geringe Sauerstoffgehalte erhöhen die Temperaturempfindlichkeit von Amphipoden (Low levels of oxygen increase the temperature sensitivity of amphipods). Annual meeting of the German Society of Limnology (DGL), Magdeburg, September 29 - October 2, 2014.
- Huijbregts, M.A., M. Hanafiah, R.S.E.W. Leuven, N. Sommerwerk, R. van Zelm & K. Tockner, 2014. Including the introduction of exotic species in life cycle impact assessment: the case of inland shipping. Abstract TU258. SETAC Europe 24th Annual Meeting, Basel, Switzerland, from 11-15 May 2014.
- Koopman, K.R., F.P.L. Collas, J. Matthews, G. van der Velde, R.S.E.W. Leuven, 2014. Weir management as a tool for mitigating the effects of invasive freshwater mussels in impounded river sections. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 28.
- Leuven, R.S.E.W., J. Matthews & G. van der Velde 2014. Hot spots and highways for dispersal of aquatic invasive species in the European network of inland waterways. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 11-12.
- Mohd Hanafiah, M., R.S.E.W. Leuven & M.A.J. Huijbregts, 2014. Quantifying effects of physical, chemical and biological stressors in life cycle assessment. International Conference on Environmental Systems Research (ICESR 2014), December 13-14, 2014, Kuala Lumpur, Malaysia.

Nieuwe soortteksten

Diverse nieuwe soortteksten op: <http://www.nederlandsesoorten.nl>

Nieuwsbrieven

Portretten van exoten. In vrijwel iedere editie van de nieuwsbrief Schubben & Slijm staat de rubriek Portret van een exoot en er zijn diverse andere bijdragen over exoten in verschenen. Alle nummers zijn te downloaden via:

<http://www.ravon.nl/Publicaties/Nieuwsbrief/tabid/564/Default.aspx>

Kijk op exoten. Deze exotennieuwsbrief is in 2012 van start gegaan. De verschenen nummers zijn te downloaden op: <http://www.ravon.nl/Publicaties/Nbexoten/tabid/1089/Default.aspx>

Diverse berichten op www.natuurbericht.nl

Risicobeoordeling

Bugter, R.J.F., S. van de Koppel, R.C.M. Creemers, A.J. Griffioen, F.G.W.A. Ottburg, 2014. Uitheemse slangen in Nederland. Een analyse van de kans op introductie, vestiging, uitbreiding en schade. Alterra, Natuurbalans-Limes Divergens en RAVON in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit.

Matthews, J., R. Creemers, H. Hollander, N. van Kessel, H. van Kleef, S. van de Koppel, A.J.J. Lemaire, B. Odé, G. van der Velde, L.N.H. Verbrugge & R.S.E.W. Leuven, 2014. Horizonscanning for new invasive non-native species in the Netherlands. Reports Environmental Science 461. Radboud University, Nijmegen. 115 p.

Koopman, K.R., J. Matthews, R. Beringen, B. Odé, R. Pot, G. van der Velde, J.L.C.H. van Valkenburg & R.S.E.W. Leuven, 2014. Risicoanalyse van de uitheemse Braziliaanse waterpest (*Egeria densa*) in Nederland. Reports Environmental Science 469. Radboud University, Nijmegen. 51 p.

Lemaire A. & Van Kleunen A. 2014. Risk assessment of Mandarin Duck in the Netherlands. Sovon-rapport 2014/15. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E., N. van Kessel, J. Matthews, R.S.E.W. Leuven, S. van de Koppel, J. Kranenbarg, O.L.M. Haenen, H.J.R. Lenders, L.A.J. Nagelkerke, G. van der Velde, B.H.J.M. Crombaghs & R. Zollinger, 2014. Risk analysis of exotic fish species included in the Dutch Fisheries Act and their hybrids. Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E), Nijmegen.

Signalering en determinatie

Herder, J.E., A. Valentini, E. Bellemain, T. Dejean, J.J.C.W. van Delft, P.F. Thomsen & P. Taberlet, 2014. Environmental DNA - toepassingsmogelijkheden voor het opsporen van (invasieve) soorten. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2013-104.

Herder, J.E., J. Kranenbarg, M. Beers, I. Bogerd en B. van der Wal, 2014. DNA heeft de toekomst – environmental DNA alternatief voor de KRW-visstandbemonstering? Visionair 34: 8-11.

Kijk op Exoten 7. Januari, 2014. Met aandacht voor Reuzenhooiwagen, Rode schorpioenmier, Update tijgerblauwtje, Knorrepos, Update Italiaanse kamsalamander, Update brulkikker, Gele wratspons, Mandarijneend, Zwarte amaniet, Ongelijkbladig vederkruid, Exotische korstmossen, Amerikaanse rode eekhoorn.

Kijk op Exoten 8. April, 2014. Aziatische essenprachtkever, Traliestinkzwam, Exotische waterschildpadden, Aziatische veldkers, Blaasjeskrab, Penseelkrab, Rosse stekelstaart, Wallaby.

Kijk op Exoten 9. September, 2014. Met aandacht voor Iepenzigzagbladwesp, Iepziekte, Egeria, Gestippelde waaierkokerworm, Blauwband, Vuursalamanderschimmel, Geraniumblauwtje, Zwarte zwaan, Exotische grondels, Wasbeerhond.

Kijk op Exoten 10. November, 2014. Met aandacht voor Boktorren, Kleine waterteunisbloem, Walnoot, Wakame, Amerikaanse brulkikker, Kadani-stofuil, Salamanderschimmel, Muntjak & sikahert, Heilige ibis, Invasieve onkruiden.

Van Delft, J. & R. Struijk, 2014. Zoekkaart exotische waterschildpadden in het kader van het Signaleringsproject Exoten.

Bijlage 3. Media-aandacht 2014

Radio en tv

1. Dijkstra, V., BNR-nieuwsradio, 24 januari 2014. Muntjak Zeeland.
2. Dijkstra, V., Radio Gelderland, 24 januari 2014. Muntjak Zeeland.
3. Dijkstra, V., NOS radio 2, 4 februari 2014. Interview Thaise dwergstreepeekhoorn
4. Dijkstra, V., Omroep Brabant, 5 februari 2014. Radio interview Thaise dwergstreepeekhoorn.
5. Dijkstra, V., Studio 040, 5 februari 2014. Radio interview Thaise dwergstreepeekhoorn.
6. Hollander, H., Interview Pallas' eekhoorn. BNR-nieuwsradio, 10 april 2014.
7. Omroep L1, 10 april 2014. Interview Pallas' eekhoorn.
8. Omroep Brabant Radio, april 2014. Item over ontdekte, geïntroduceerde populatie muurhagedissen in Noord-Brabant. J. van Delft.
9. L1 TV (Omroep Limburg) 10 april 2014, Het nieuwe Europese exotenbeleid met bijzondere aandacht voor Amerikaanse brulkikker en Pallas' eekhoorn. J. van Delft & H. Hollander.
<http://www.l1.nl/video/amerikaanse-brulkikker-en-pallas-eekhoorn-op-verbodenlijst-10-april-2014>.
10. Vroege Vogels Radio, 24 augustus, exotische schildpadden en de nieuwe herkenningkaart. J. van Delft.
11. Hart van Nederland, SBS6, 5 november 2014. Toelichting opmars van de exotische grondels in item: Oostblok-piranha teistert Nederlandse wateren. M. Schiphouwer.
<http://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2014/oostblok-piranha-teistert-nederlandse-wateren/>.
12. BNR-nieuwsradio, 24 november 2014, Exotische planten en dieren zijn niet het probleem: dat zijn we zelf.
13. NTR De kennis van nu, 21 november 2014, Succesvolle exotenbestrijding vergt meer dan ecologische kennis.
14. Vara's Vroege Vogels 25 november 2014, zonnebaars vs. snoek in het Brabantse Mastbos.

Krant

1. Persbericht 15 januari 2014. Recent ontdekte schimmel bedreigt nu ook Belgische amfibieën populaties. SOS vuursalamander.
2. NRC, 17 januari 2014. Salamanderziekte naar België.
3. PZC, 23 januari 2014. Muntjak Sint Jansteen.
4. Telegraaf, 24 januari 2014. Muntjak.
5. Eindhovens dagblad, 4 februari 2014. Thaise dwergstreepeekhoorn.
6. NRC, 21 maart 2014, Exotische indringers in de grachten.
7. Brabants Dagblad, 30 oktober 2014, Uitheemse vissen. Opmars van grondels in de Maas. Uitheemse grondels veroveren de Maas en Waal. Zijn deze gasten eigenlijk welkom? p. 22-23.
8. De Gelderlander, 31 oktober 2014. Opmars grondels in Maas.
9. NRC, 31 oktober 2014. Salamander-killer komt uit Azië.
10. Volkskrant, 1 november 2014. Schimmel bedreigt Europese salamander.
11. Trouw, 1 november 2014. Dodelijke schimmel bedreigt Europese salamander.
12. Gelderlander – Editie Nijmegen en Omgeving, 4 november 2014, Uitheemse vissoorten. Opmars grondel in rivier. Uitheemse grondels veroveren de Maas en Waal. Zijn deze gasten eigenlijk welkom? p. 28-29.
13. Trouw, 24 november 2014, De ene exoot is de andere niet.

Overige media

1. Vakblad NBL, 24 februari 2014. Stelling Invasieve exoten (Hans Hollander).

2. Vroegtijdige signalering is essentieel. KNNV Natura 111/2: 18 (Rob Leuven).
3. Interviews: Toekomstvisie grote rivierengebied. De Levende Natuur 115/3: 147-149 (R. Leuven).
4. Natuurbericht.nl, 9 juli 2014. Uitheemse slangen vestigen zich niet snel in Nederland (R. Creemers & J. Herder).
5. Natuurbericht.nl, 31 oktober 2014, Europese salamanders bedreigd door Aziatische schimmelziekte (A. Spitzen & R. Creemers).
6. Tuin en Landschap 24, 2014, Mensenkennis nodig in strijd tegen invasieve exoot (L. Verbrugge).
7. Pas op met de exoten. Radboud Magazine 42: 20-21 (L. Verbrugge)

Bijlage 4. Lezingen en presentaties 2014

1. Collas, F.P.L., K.R. Koopman, G. van der Velde, R.S.E.W. Leuven, 2014. Effects of desiccation on native and non-native mollusc species in the rivers Rhine and Meuse. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 45.
2. Creemers, R.C.M. m.m.v. NEC-E partners, 10 november 2014.. Exoten: tolereren, bestrijden of beheren. Lezing over exoten, toegespitst op prov. Limburg. Lezing voor Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Kring Heerlen
3. Gabel, F., R.S.E.W. Leuven, G. van der Velde & W.C.E.P. Verberk, 2014. Geringe Sauerstoffgehalte erhöhen die Temperaturempfindlichkeit von Amphipoden (Low levels of oxygen increase the temperature sensitivity of amphipods). Annual meeting of the German Society of Limnology (DGL), Magdeburg, September 29 - October 2, 2014.
4. Hollander, H., 2014. Zoogdierverseniging. Exotische zoogdieren in Nederland. Het belang van tijdige signalering door vrijwilligers. 29 maart 2014.
5. Huijbregts, M.A., M. Hanafiah, R.S.E.W. Leuven, N. Sommerwerk, R. van Zelm & K. Tockner, 2014. Including the introduction of exotic species in life cycle impact assessment: the case of inland shipping. Abstract TU258. SETAC Europe 24th Annual Meeting, Basel, Switzerland, from 11-15 May 2014.
6. Koopman, K.R., F.P.L. Collas, J. Matthews, G. van der Velde, R.S.E.W. Leuven, 2014. Weir management as a tool for mitigating the effects of invasive freshwater mussels in impounded river sections. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 28.
7. Leuven, R.S.E.W., J. Matthews & G. van der Velde 2014. Hot spots and highways for dispersal of aquatic invasive species in the European network of inland waterways. In: Boets, P. (Ed.), Science for the new regulation. Abstract book of the BENELUX conference on Invasive species, Ghent, April 2, 2014. p. 11-12.
8. Leuven, R.S.E.W. & J. Matthews, m.m.v. R. Beringen, R. Creemers, H. Hollander, N. van Kessel, H. van Kleef, S. van de Koppel, A.J.J. Lemaire, B. Odé, G. van der Velde & L.N.H. Verbrugge, 2014. Horizon scanning nieuwe invasieve exoten in Nederland. Workshop invasieve exoten van EU belang. NVWA-gebouw (Inspectieacademie), Wageningen, 24 juni 2014.
9. Lommen, S., Haeberle A., VandenBrande S., Van Cleef E., Von Bergen S., Hallmann C., Jongejans E. & Müller-Schärer H. (Nov, 2014) The SMARTER approach to assess the impact of an accidentally introduced exotic leaf beetle on invasive ragweed in Europe. Neobiota, Antalya, Turkey.
10. Lommen S., Jongejans E., Schaffner U., Bonini M. & Müller-Schärer H. (2014) A population dynamics modelling approach for the management of ragweed – a case study of potential a biocontrol agent in Northern Italy. Italian Ragweed Conference, Milano, Italy (invited).
11. Mohd Hanafiah, M., R.S.E.W. Leuven & M.A.J. Huijbregts, 2014. Quantifying effects of physical, chemical and biological stressors in life cycle assessment. International Conference on Environmental Systems Research (ICESR 2014), December 13-14, 2014, Kuala Lumpur, Malaysia.
12. Schiphouwer, M., 22 november 2014. Gaan exotische vissen en biodiversiteit samen? Lezing op de 8ste Noord-Hollandse Natuurdag.
13. Spitzen-van der Sluijs, A., 1-3 oktober 2014, Bonn (D), DGHT meeting (Deutsche Gesellschaft für Herpetologie und Terrarienkunde e.V.): ‘*Batrachochytrium salamandrivorans*: a novel threat to amphibians’
14. Spitzen-van der Sluijs, A., 18 december 2014, NECOV (Nederlands-Vlaamse vereniging voor ecologie). ‘Exotische ziektes: een nieuwe bedreiging voor amfibieën en vissen’.
15. Spitzen-van der Sluijs, A., 29 november 2014. VOFF dag (Ede). ‘Is er leven na *Batrachochytrium salamandrivorans*?’

16. Spitzen-van der Sluijs, A., 22 oktober 2014. Naarden. Bijeenkomst: Wildziektensurveillance; integratie in natuurbeheer (georganiseerd door CVI) 'Bedreiging van de vuursalamanderpopulatie in Nederland door chytride schimmel'
17. Spitzen-van der Sluijs, A., 4 juni 2014: EAZA TAG meeting. Avifauna. De nieuwe amfibieschimmel *Batrachochytrium salamandrivorans* en de vuursalamander.
18. Spitzen-van der Sluijs, A., 24 mei 2014. Lezing bij de opening van de expositie van Brandon Ballengee (Seasons in Hell) in Museum het Domein (Sittard): 'de vuursalamander'.
19. Spitzen-van der Sluijs, A., 23 april 2014. Lezing 'ranavirus' in samenwerking met DWHC (Jolianne Rijks) in het kader van het geven van voorlichting over ranavirus bij Staatsbosbeheer in Assen.
20. Spitzen, A., 16 april 2014. CAPPD lezing (Nijmegen). "Ranavirus and chytridiomycosis".
21. Spitzen, A., 4 april 2014. College aan de Universiteit van Antwerpen "Amphibian conservation in the Netherlands, several case studies".
22. Spitzen-van der Sluijs, A., 24 maart 2014: Lezing 'ranavirus' in samenwerking met DWHC (J. Rijks) in het kader van het geven van voorlichting over ranavirus bij Landschapsbeheer Drenthe.
23. Spitzen-van der Sluijs, A., 12 maart 2014: Lezing 'ranavirus' in samenwerking met DWHC (J. Rijks) in het kader van het geven van voorlichting over ranavirus bij Natuurmonumenten.
24. Spitzen-van der Sluijs, A., 8 maart 2014. De Genootschapsdag van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg 'Huidige stand van zaken SOS vuursalamander'.
25. Van Delft, J. 9 september 2014: "Exoten; van waarnemen tot actie. Aanpak Amerikaanse brulkikker in de Nederlandse grensstreek." Studiemiddag exoten in en nabij het water. KNNV afdeling Breda, RAVON, SBB, waterschap Brabantse Delta en FLORON.
26. Van Turnhout, C., A. van Kleunen, H. Sierdsema & C. Kampichler, 2014. Distribution and abundance mapping of Ring-necked Parakeet in The Netherlands. COST-actie ParrotNet Workshop Understanding invasion dynamics and forecasting risks to agriculture and society. European network on invasive parakeets (ParrotNet).